

**ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА
И СТРУЧНА СЛУЖБА ЧАЧАК ДОО**

Тел. 032/320-710. Факс. 032/320-712. e-mail: ovcar@vu1.net bsscacak@dsss.rs

Број 11

Датум и место издавања: 15.11.2012. Чачак

Тираж: 350

БИЛТЕН

НОВЕМБАР 2012.

САДРЖАЈ:

1. Гајење лешника-воћарска перспектива-Мр Бранко Танасковић
2. Шупљикавост лишћа коштичавих воћних врста- Дипл. инг Весна Нишавић Велковић
3. Значај асоцијација као облика удруживања у пољопривреди- Дипл.инг Радован Шеварлић
4. Правилник о условима и трајању карантина- Дипл.инг Љиљана Ђурчић

Гајење лешника-воћарска перспектива

После ораха, као доминантне врсте, лешник је најзначајнија врста из језграсте групе воћака. Иако је леска раширена на великом пространству наше планете (било као шумска састојина или гајена култура) као једна од најстаријих воћака (уведена у културу пре више од 2000 година, и упркос лакој размножавању вегетативним путем, производња лешника у свету је дефицитарна, док на нашем тржишту не подмирује ни 20 % реалне тражње.

Недовољно знања о овим дуговечним воћкама (чији је животни век уз адекватне услове и преко 100 година) код произвођача, као и скромна примена, или изостанак помотехничких мера у њеном гајењу, спутавале су раширеност заснивања плантажа под овом културом. Ипак, развојем и све већим потребама прехранбене индустрије, као и значајном толерантношћу према агроколошким условима (задовољава се скромнијим условима станишта) и уз стручне, максимално механизоване помотехничке операције, приступ гајењу леске се значајно мења. Пројектована рентабилна производња, која изискује примену савремених агротехничких мера, и врло повољна (у односу на остале плодове) висока откупна цена, омогућили су да у главним произвођачким земљама, као што су Турска, Италија, Шпанија, САД и др., екстензиван вид гајења пређе у интензивну произвођачку праксу.

У нашој земљи оваква оријентација је преко потребна, будући да увозимо 95-97 % плодова ради подмирења сопствених потреба. Дајући здраве и квалитетне плодове, за високоприносне сорте леска се може гајити као стаблашица уколико се калем на мечју леску (у условима наводњавања и максималне механизоване обраде), или као жбун, ако се сади изданаком. Висококалемљене саднице погодне су за садњу на окућницама. Пре листања леске образоване ресе се издужују, тако да се још

голо стабло истиче својом декоративношћу крајем зиме и у рано пролеће – пре осталих биљних култура. Једна од најдуговечнијих воћака пророди у просеку у трећој - четвртој години, уз могућност плодоношења 50 - 80 година.

Пуну родност остварује са 7 - 8 година и она обично траје 30 - 50 година. У овом периоду једно стабло просечно остварује 8 - 12 kg плодова, у ком приносу око 50 % отпада на љуску. При правилном избору сортимената, узгојног облика, густине садње, старости и наводњавања стабала, фитотехничких и других мера, засад леске може у просеку остварити род 2,5 до 3,5 t/ha свежих плодова. Леска није велики пробирач земљишта, али су за профитабилну, комерцијалну производњу најпогоднија растресита, пропустљива и плодна земљишта, у ширем опсегу киселости (рН од 5 до 8). Мочварне парцеле, са високим нивоом подземне воде и јако збијена земљишта не погодују њеном развоју.

Лешник је хелиофитна воћка, формира своје репродуктивне органе по периферији круне, због чега би требало бирати осветљеније положаје, што се може регулисати и густином саме садње. Такође, за развој и плодоношење захтева довољно влаге у земљишту (око 700-800 mm водног талога) и релативне влаге у ваздуху, које су најпотребније у фази интензивног пораста плодова и летораста, па се за успешно комерцијално гајење у условима – какви су у нашој земљи мора обезбедити и систем за наводњавање. Сорте леске су углавном старооплодне, а само мањи број је самооплодан. За исплативу комерцијалну производњу, зависно од подручја гајења и намене плодова, пресудан је правилан избор сортимената (при добијању плодова за стону употребу, индустријску – кондиторску, или комбиновану намену). Могу се препоручити следеће сорте: енис; истарски дуги; римски и халшки цин (оба су добри као опрашивачи);

округли лешник од рима; пиемонтски; бели ламбертски; истарски округли; Tonda Gentile Romana; као и negret и cosford (оба добри опрашивачи). Необичним изгледом карактерише се варијетет „contorta“, са увијеним стаблом, гранама и лишћем. Код ове форме млађа стабла имају усправне гране, док касније се повијају на доле, добијајући амреласту форму.

Поседује густу и округласту крошњу, а у јесен, након опадања лишћа, до изражаја долазе спирално увијене гране. За декорацију окућница, посебну пажњу заслужују украсна стабла леске црвене боје листа, као што је сорта ламберт

црвенолисни. Овај култивар има ситне и веома укусне плодове, док црвена боја лишћа у току лета се губи и прелази у зелену. *Corylus maxima* „Purpurea“ формира нешто крупније плодове, а лишће током лета је интензивније – црвенопурпурне боје.

Стабла украсних сорти леске требало би садити на видљивом и истакнутом месту (негованим парковима, узвишењима или покрај стаза), где нису заклоњена осталим стаблима, како би и у декоративној улози пружали задовољство једног, привредно, веома вредног воћа.

Мр Бранко Танасковић

Шупљикавост лишћа коштичавих воћних врста

Веома значајна болест коштичавих воћних врста. Јавља се на лишћу, гранчицама и плодовима брескве, шљиве, кајсије, трешње, вишње и бадема. Симптоми болести испољавају се на различитим биљним органима у зависности од воћне врсте. Код трешње, вишње и шљиве болест се јавља на лишћу и младарима, док код брескве и кајсије највише су нападнути плодови и младари.

Симптоми на лишћу јављају се у пролеће у виду црвенкастих тачкица које се шире у веће кружне пеге са некротичним центром и црвенкастом ивицом. Некротична област временом се одваја од лисне масе и испада

при чему настају рупице због којих је болест и добила име.

На младарима се у почетку јављају пеге сличне као и на лишћу. Младар најчешће и даље расте, а у оквиру пега ствара се улегнуће испод кога ткиво некротира, пуца и настају рак ране из којих се лучи смола. Сличне симптоме на младарима изазивају и неке друге фитопатогене гљиве па треба обратити пажњу приликом детерминације обољења.

На плодовима брескве и кајсије док су још млади јављају се тамноцрвене пеге у оквиру којих, са порастом плодова, настају крсте мркоцрвене боје због чега плодови губе тржишну вредност.

Гљива презимљава на младарима у рак ранама и у пупољцима. На температури изнад 6°C и релативне влаге изнад 70% долази до спорулације, а инфекције се могу остварити и на нижим температурама 3-4°C. У погледу настајања инфекција и ширења паразита најважнија су два периода јесењи и пролећни, јер ако су повољни временски услови, инфекције и ширење заразе могуће је од пролећа до позне јесени. У јесен после опадања лишћа долази до инфекције младара, док у пролеће паразит

инфицира лишће и плодове. Због нижих температура у јесен, инкубациони период траје дуже 15-20 дана, док у пролеће при оптималној температури траје 5-6 дана.

Сузбијање ове болести почиње уклањањем заражених гранчица резидбом и њихово спаљивањем у јесен.

Поред механичких, у сузбијању ове болести неопходне су и хемијске мере борбе. Препоручују се два рока сузбијања паразита и то у јесен и у пролеће.

Третирањем воћних врста у јесен спречава се инфекција младара, пре свега на брескви и кајсији, док третирањима у пролеће спречавају се инфекције на лишћу и плодовима. Због тога, јесење третирање коштичавих вочних врста је обавезно и не сме се изоставити.

Представља основну меру у сузбијању ове, а и неких других болести који се јављају на овим воћним врстама. Третирање треба обавити одмах по опадању лишћа или по опадању 2/3 лишћа, фунгицидима на бази бакра.

Дипл. инг Весна Нишавић Вељковић

Значај асоцијација као облика удруживања у пољопривреди

Асоцијације пољопривредника обављају више функција које се могу поделити у две велике групе. Прва група обухвата удружења која обухватају специфичне економске или комерцијалне функције као што су маркетинг, набавка репроматеријала, саветодавне услуге, приступ информацијама, управљање ризиком итд.

Друга група обухвата удружења чији је основни циљ промовисање општих интереса свих пољопривредних произвођача или неког посебног сегмента ове заједнице.

Асоцијације као облик удруживања пољопривредника формирају се добровољно у складу са постојећом законском регулативом.

У свету данас постоје стотине милиона фармера, а да би се сви они могли укључити у било коју врсту дијалога са осталим члановима своје заједнице, они морају имати своје репрезентативне организације како на локалном тако и на међународном нивоу.

Интересе пољопривредника у свету и код нас штите разна удружења и невладине организације, али је потребно јасно нагласити предности асоцијација фармера које требају да одиграју значајну улогу у наредном периоду у нашој пољопривреди. Своје економске циљеве пољопривредници у целом свету задовољавају кроз удруживање у задруге, које пословањем на принципима добровољног и отвореног чланства, независности, демократске

контроле и економске партиципације задовољавају потребе својих чланова и шире друштвене заједнице. Појединачна удружења фармера имају доста слабију преговарачку позицију, са другим релевантним институцијама у односу пољопривредике окупљене у асоцијације, које преко својих представника заступају ставове и интересе својих чланова.

Доношење нових закона и подзаконских аката, у области пољопривреде, увек је у жижи стручне јавности али и разних струковних организација, које преко својих органа реагују у циљу заштите својих интереса.

Диплинг Радован Шеварлић

Правилник о условима и трајању карантина

Под карантином подразумева се просторија или скуп просторија у којима се држе животиње, семе за вештачко осемењавање, оплођене јајне ћелије и јаја за приплод из увоза, под условима потпуне изолације, ради провере и званичног утврђивања здравствене исправности увезене пошилике.

Карантински објекат мора бити припремљен за пријем животиња из увоза најмање 14 дана пре њиховог приспећа у карантин. Објекат, круг карантина и опрема за рад морају бити темељно очишћени и дезинфиковани одговарајућим средствима. Док траје карантин забрањен је приступ свим лицима која нису ту запослена, осим ветеринарског инспектора и стручњака института који су овлашћени за одговарајућа испитивања. За увезене коње, говеда, овце козе, свиње и крупне дивље животиње карантин траје 30 дана. Он се може продужити уколико се посумња или докаже заразна болест код увезених животиња.

Карантински објекат у погледу места изградње мора испуњавати следеће услове:

1. место на коме се налази карантински објекат мора бити физички довољно удаљено од насеља и других сточарских објеката, кафилерија, јама, гробница, а ниво подземних вода на месту изградње мора бити највише два метра испод површине,

2. круг око карантинског објекта мора бити довољно простран да би се обезбедила

3. функционална повезаност појединих делова и ограђен оградом високом најмање два метра,

4. карантински објекат мора бити снабдевен довољним количинама питке воде и стемом за прихватање и безбедно одвођње отпадних атмосферских вода,

5. љубриште карантинског објекта мора бити најмање удаљено 50м од карантинског објекта у изградњи тако да је немогуће загађивање околине и разношење биолошких агенаса.

6. карантински објекат не сме бити смештен у кругу у коме се налазе друге животиње исте врсте, односно животиње на које се може преносити било која заразна болест

7. карантински објекат мора удовољавати стандардним нормативима хигијене, смештаја и држања за сваку врсту животиње.

Карантински објекат у погледу техничких услова и опреме, мора испуњавати следеће услове:

1. мора бити изграђен од чврстог материјала и одговарати технолошким условима за узгој одређене врсте животиње,

2. мора имати само један улаз, преко кога се контролише кретање људи и животиња и промет хране за животиње,

3. улаз у круг карантинских објеката и улаз у карантински објекат морају бити обезбеђени дезинфекционом баријером за возила и особље и пунктом са опремом за дезинфекцију обуће, одеће и личну дезинфекцију радника,

4. карантински објекат мора располагати одговарајућим просторијама за пресвлачење и купање радника,

5. у карантинском објекту мора постојати посебан ветеринарски пункт и посебна

просторија за изоловање животиња, код којих се утврде промене здравственог стања,

б. карантински објекат мора имати урађено место за дезинфекцију возила којима се у карантин довозе животиње из увоза и храна за животиње.

Карантин се може продужити ако се предузетим клиничким, патоанатомским и лабораториским испитивањем посумња или докаже заразна болест код увезених животиња.

Диплинг Љиљана Ћурчић

Текст је узет из правилника о карантину